

Одеський регіон у транскордонному співробітництві

Odessa Region at Cross-border Cooperation

Окрім розвитку прикордонних територій та активізації євроінтеграційних прагнень, транскордонне співробітництво дає значний поштовх зміцненню добросусідських відносин між різними національностями. Одеська область наразі є дійсним членом низки європейських організацій, зокрема Єврорегіону «Нижній Дунай». Місто Одеса має ряд міст-побратимів, в тому числі багато європейських. Транскордонне співробітництво дає широкі можливості не лише для розвитку економіки та туризму, але і скріплює між національне спілкування та культурний обмін.

In addition to the development of borderlands and activation of Euro-Integration ambitions cross-border cooperation gives an impulse to the strengthening of good neighbourhood between the different nationalities. Odessa region is a member of six European organizations, in particular Euro region «Lower Danube». Odessa has 24 sister cities, including European. Cross-border cooperation gives wide possibilities not only for the development of economy and tourism but also makes stronger multinational interaction and cultural exchange.

Питання транскордонної співпраці на Одещині були, є і будуть актуальними, так як цей географічний простір в різні часи славився своєю поліетнічністю. Досліджувалось це питання щоправда в різні часи по-різному, але саме через таку особливість регіону і неодноразові спроби заявити про себе як про самостійну адміністративну одиницю, змушували уряд регулювати і придушувати сепаратистські прояви. Що стосується історичного контексту, то транскордонне співробітництво не є новим явищем, воно існувало у різних формах, розвивалося на різних етапах людської історії.

Добре відомі форми **античної співпраці**, хоча вони не охоплювали весь світ і залишали абсолютно ізольованими від цього процесу колосальні території. Кіммерійці, греки, скіфи, гуни, печеніги,

торки, половці, монголи – це ті народи які в різні часи намагалися співіснувати на території сучасної Одещини, але яким це не завжди вдавалося.

Спроби ведення добросусідських взаємин почали проявлятися за часів панування на цих землях **представників монгольської Орди і Галицько-Волинського князівства (XIII-XIV ст.)**. Свідченням цього були союзницькі відносини першого кримського хана (Кримське ханство виникло в 40-их років XV ст.) і родоначальника династії *Хаджи-Гірея* з литовцями. Проте з середини 70-х років XV ст. ситуація різко змінилася. Це був час посилення і зміцнення Московської держави, яка також претендувала на територіальну спадщину всієї Русі. Політичні непорозуміння між Литвою і Московською державою призвели до того, що врешті-решт Північне Причорномор'я стало османським. В період з XV до XVI ст. в Північне Причорномор'я проникають спочатку ногайці, а за ними з XVI по XVII ст. запорожці і успішно співіснують з місцевим населенням. З 20-х рр. XVIII ст. межиріччя Дністра і Південного Бугу складало так звану Єдисанську (Очаківську) орду – складову частину Османської імперії. Вже на той час склад населення **відрізнявся поліетнічністю**.

Але більшої зміни етнічний склад населення зазнав коли згідно з *Ясським миром* (1791р.) землі між Дністром і Південним Бугом перейшли до Російської імперії. Політика Російської імперії була наступною – заселити як можна швидше і облаштувати новопридбану територію. З цією метою запрошували одновірців-греків, як у випадку формування грецького батальйону, наділяли землею російських дворян, офіцерів-іноземців, молдавських бояр, які поступово переселялися в молоду Одесу, переселяли польську чиншову шляхту, квартирували російські війська з правом передачі офіцерам ділянок під забудову. Стосовно етнічного складу власне Одеси, то на її околицях переважали українці та молдавани, які частіше за все нелегально селилися, втікаючи з сусідніх земель, а в центрі жили греки і росіяни.

В місті швидко зростала кількість євреїв. Провідну роль в цьому процесі відіграло **переселення** з районів, які були приєднані до Російської імперії після поділу в кінці XVIII ст. Речі Посполитої, де їх багато мешкало. В Одесу вони переселялись з районів, які сьогодні входять до складу Білорусії, Литви і етнічних українських земель

Волині, Поділля і Київщини. Багато поселенців-іноземців прибувало з володінь Туреччини, де вони зазнавали різноманітних форм пригнічення. Серед них були греки, болгары, серби та інші (видатними діячами краю стали *П. Родоканакі, Г. Маразлі, М. Кріон...*). Помітну роль в житті міста і регіону відігравали громади італійців, німців, французів. Представники багатьох етнічних груп працювали в державних установах і різноманітних компаніях. Всі вони вносили щось нове у розвиток господарства, діловодства і культури Одещини.

В більшості випадків переселенців селили окремими колоніями і намагалися створити для них максимально сприятливі умови для розвитку господарства і збереження їхньої самобутності. Адже однією з умов проживання для колоністів було ненавернення місцевого населення у свою віру. Проте траплялись випадки коли цілі села місцевого населення приймали ідеї колоністів і навпаки, утворюючи нову спільноту, перед якою не виникало питання іншості – меншо- чи більшовартості. Всі сприймали одне одного на рівних. Більшість дослідників вважає, що такому **толерантному ставленню і добросусідській співпраці** сприяли складні умови для життя в необлаштованому регіоні і політика країн з яких прибували переселенці. Люди сподівались на краще життя і якої національності чи віросповідання їхній сусід для них не мало значення. Всі поселенці були поміщені в однаково складні умови. Так, ми бачимо, що вже на світанку розвитку нашого краю проявляється тенденція добросусідської, дружньої, легальної співпраці Російської імперії з іншими країнами на рівні міграційної політики.

Дипломатична співпраця, як велося в давнину, проходила на рівні купців. Так, якщо в кінці 1820–30-х років купець першої гільдії *М. Крамаров* вів значну оптову торгівлю через Одесу, Москву, Константинополь, Мессіну, Ліворно, Геную, Марсель і Лондон, то в 1840-і роки одним з найбільших купців Одеси був *Т. Яхненко*. Його небіж і повірений *С. Яхненко* вів торгові справи в Англії, Нідерландах, Німеччині. В 1855 р. одеський купець *І. Ващенко* клопотав про видачу закордонного паспорта його повіреному *М. Гольденбергу*. Останній факт свідчить про **роль купецької дипломатії в розвитку добросусідських взаємин** не лише міста, а й країни.

Не менш важливим є і той факт, що в роки управління містом і краєм *Й. М. Де-Рибаса, А. Е. Ришельє, О. Ф. Ланжерона* торгові угоди на біржі здійснювались, як правило, італійською мовою, а діловодство в державних установах частково велось французькою. Подібна мовна політика ще більше приваблювала іноземців і робила Одесу містом максимально наближеним до європейської цивілізації. Але по мірі зміцнення царизму в Північному Причорномор'ї притік іноземців зменшувався, а пільги, якими вони користувались, скорочувались.

Яскравою сторінкою в житті Одеси був **прояв солідарності з визвольною боротьбою слов'янських народів**. Напередодні повстання 1863–1864 рр. в Царстві Польському проти панування царизму в місті нелегально діяло *«Одеське революційне агентство»*. Ця організація, в якій брали участь поляки, українці, росіяни, займалась підготовкою повстання в Польщі. Її розгромили в січні 1863 р. Керівник організації – студент Ришельєвського ліцею *С. Голуб* в адміністративному порядку був висланий з Одеси, інші учасники були піддані суворому поліцейському нагляду. Але ті, що залишались на свободі і співчували їм продовжували роботу по організації допомоги польським повстанцям на Правобережній Україні. Їх опорний пункт був в селі Северинівка Одеського повіту.

З Одесою була пов'язана доля декількох учасників *«Комітету російських офіцерів в Польщі»*, які діяли на території Царства Польського на підтримку повстанців. Серед них *П. І. Огородников, І. Т. Поленищев-Кутузов, М. О. Новицький*. Вони були заслані в Одесу і мали жваві зв'язки в середовищі ліберальної інтелігенції.

Велику увагу, співчуття і підтримку в Одесі викликала боротьба за звільнення від османського іга південнослов'янських народів. В гімназіях, духовній семінарії, Новоросійському університеті одержали освіту багато представників південно-слов'янської молоді. Матеріальну підтримку їм надавали *Болгарське настоятельство і Слов'янське товариство імені Кирила і Мефодія*, а також приватні особи. Під покровительством імператриці в Одесі був відкритий *«Питомник славянських девиц»*, де готували вчительок народних шкіл і середніх навчальних закладів для балканських країн. Слов'янське товариство і болгарське настоятельство надавали до-

помогу південно-слов'янським діячам культури і науки. Багато хто з відомих учасників визвольного руху балканських народів відвідував Одесу, встановлював тут контакти у громадському середовищі, готував необхідну матеріальну базу для боротьби проти іноземних пригноблювачів (Г. Раковський, П. Громадов, Н. Тошков).

Уже перші відомості про повстання в Герцоговині і Боснії (1875) викликали в Одесі широку хвилю руху солідарності, все швидше зростаючу під час наступних подій на Балканах: *квітневого повстання болгарського народу в 1876 р., визвольної боротьби Чорногорії і Сербії* проти турків, що розпочалась у тому ж році, а потім в період російсько-турецької війни 1877–1878 рр.

Серед мешканців міста стихійно виник і зростав **добровільний збір пожертвувань на підтримку балканських народів**, що боролися за своє визволення. На зібрані кошти з Одеси та інших міст на Балкани споряджались санітарні загони і польові лазарети, їхали медичні сестри, фельдшери та лікарі. Слов'янське товариство імені Кирила і Мефодія турбувалося про слов'янські родини, які постраждали під час воєнних подій.

Разом з тим, в другій половині XIX ст. ріст населення Одещини відбувався головним чином за рахунок припливу його з сусідніх губерній. Наприклад, *перепис населення Одеси за 1897 р.* свідчить про те, що основну групу населення (більше 59%) склали ті, хто розмовляв російською, українською та білоруською мовами. Другу за величиною етнічну групу (слідом за тими, що розмовляли слов'янськими мовами) становили євреї – понад 34%. Далі йшли греки, поляки, німці, татари, вірмени, представники інших національностей. **За підрахунками сучасників, населення Одеси розмовляло 53 мовами.** Тобто в цей період розвитку регіону ми бачимо, що уряд вже не був зацікавлений в міграційній політиці і не надавав жодних пільг переселенцям. Але справа була зроблена. Багатонаціональна Одещина зажила своїм життям. Власні організації, товариства, різнопланові громадські об'єднання і просто волонтери самостійно на місцевому рівні продовжили те, що сьогодні зветься політикою добросусідства. А вищезазначений приклад солідарності яскравий тому доказ.

В наступне століття Одеса і регіон увійшли традиційно, як ті що мають тісні економічні, громадсько-культурні та інші зв'язки з багатьма містами світу. Геополітичне становище Одеси, як окремо взятого мегаполіса виявляло згідно світовими стандартами типові риси так званого **«міжнародного міста»** саме: історично сформовану структуру міжнародних транспортних комунікацій, добре розвинуту систему вищої освіти і науки, високий рівень господарської активності населення і міжнародної торгової діяльності, рівень викладання і знання мов, розвиток мережі засобів масової інформації і зв'язку, міжнародний туризм, широку інфраструктуру культурних закладів, наявність державних і громадських організацій, постійно стимулюючих процес інтернаціоналізації міста.

В часи радянської влади ця тенденція продовжилась. Крім того, в місті **працювали консульства ряду країн**. Представництво Міністерства іноземних справ Української РСР в Одесі координувало їх діяльність, оформляло документи, проводило паспортно-візову роботу. В Одесі постійно перебували аташе *посольств Франції, Німеччини та Ізраїля*. Тут діяла *філія Центру грецької культури, Ізраїльський Культурний центр*, а також *відділення Британської ради*.

Особливе місце в роботі Одеської міської ради займало **співробітництво з містами-побратимами**. З'явилося побратимство як явище ще в роки Другої світової війни, як реакція на дії нацистів. Першим містом яке стало побратимом Одеси став **канадський Ванкувер** в 1944 р., коли його мешканці натхненні мужністю одеситів у протистоянні німецьким окупантам запропонували свою підтримку на неурядовому рівні. А *Всесвітня федерація поріднених міст* була заснована 28 квітня 1957 р. в Екс-ле-Бене (Франція) представниками міст-побратимів із країн Європи, Азії, Африки і Америки. В світі ця організація стала відомою як неурядова і добровільна.

Основні засади Всесвітньої федерації поріднених міст викладені в статуті *«Хартії поріднених міст»* і в *«Політичній програмі поріднених міст»*. Вищим органом цієї організації є Генеральна асамблея, що складається з делегатів міст-членів федерації і яка розглядає основні питання її функціонування. Чергова Генеральна асамблея збирається на свої засідання-сесії кожні три роки, і вони за часом збігаються з

**Угорське місто Сегед –
побратим Одеси**

пропаганді її мети і завдань, напрямків діяльності на «місцевому рівні» відіграють регіональні або національні комітети поріднених міст. Штаб-квартира Федерації знаходиться у Парижі. Її друковані органи – це «Збірник новин» і журнали «Об'єднані міста» і «Відкрите місто» – в яких друкуються офіційні документи, плани подальшої роботи, інформація про поріднені міста. У цілому світі остання неділя квітня, починаючи з 1963 р., відзначається як **день поріднених міст**. Міста з різних країн світу встановлюють між собою дружні зв'язки, що ведуть до двостороннього співробітництва в різних галузях людської діяльності: проведенні культурних заходів, обмінів делегаціями, спортивними і художніми колективами, інформацією про досвід ведення міського господарства.

проведенням Всесвітніх конгресів федерації. Федерацію очолює Президент, наділений повноваженнями представляти організацію у всіх сферах міжнародного життя. При Президентові існує Установча рада, наділена функціями нагляду і контролю за дотриманням Статуту федерації, вона складається з 12 осіб, що обираються Генеральною асамблеєю. Повсякденними справами Федерації відає Адміністративна рада, яка координує питання по порідненню міст і є фінансовим керівником. Важливу роль у представництві Федерації,

В останні роки існування СРСР в Одесі було 15 міст-побратимів. Вже в 1990 р. під егідою Українського товариства дружби і культурних зв'язків з закордонними державами була створена *Асоціація поріднених міст України*. У серпні 1992 р. Асоціація отримала іншу назву, ставши *Українською асоціацією місцевих та регіональних властей*.

На сьогоднішній день у Одесі, одного з найстарших членів Всесвітньої федерації поріднених міст, налічується **24 побратими із різних країн світу:**

- **Балтімор** (США)
- **Валенсія** (Іспанія)
- **Ванкувер** (Канада)
- **Варна** (Болгарія)
- **Генуя** (Італія)
- **Єреван** (Вірменія)
- **Йокогама** (Японія)
- **Калькутта** (Індія)
- **Кишинів** (Молдова)
- **Констанца** (Румунія)
- **Ліверпуль** (Великобританія)
- **Лодзь** (Польща)
- **Марсель** (Франція)
- **Нікосія** (Кіпр)
- **Олександрія** (Єгипет)
- **Оулу** (Фінляндія)
- **Пірей** (Греція)
- **Регенсбург** (Німеччина)
- **Ростов-на-Дону** (Російська Федерація)
- **Сегед** (Угорщина)
- **Спліт** (Хорватія)
- **Стамбул** (Туреччина)
- **Хайфа** (Ізраїль)
- **Циндао** (Китай)

Наймолодшим містом-побратимом є Ростов-на-Дону. З ним побратимство було офіційно налагоджене в 2009 році. Не варто плутати міста-побратими (24 міста) Одеси з містами-партнерами

**Одеса пишається своїми побратимами:
пам'ятник біля міської ради**

ної держави в галузі міжнародного гуманітарного співробітництва і встановлення поріднених зв'язків між органами місцевого самоврядування, населенням міст, господарськими об'єктами.

Сьогодні Одеса найактивніше підтримує відносини з такими містами-побратимами як *Регенсбург, Стамбул, Балтімор, Марсель, Лодзь, Йогоама, Хайфа, Циндао і Оулу.*

Так, наприклад, завдяки тому, що у 2002 р. ректор *Регенсбурзького університету* під час свого візиту підписав договір про співробітництво на 10 років з *Одеським національним університетом імені І. І. Мечникова*, багатьом студентам і співробітникам цих навчальних закладів вдалося побувати одне в одного в гостях (обмін студентами, співробітниками, спільні наукові практичні і теоретичні проекти). Автор цієї роботи теж брала участь у *Тандемі «Регенсбург*

(16 міст). Незважаючи на те, що функції їх схожі, проте міста все ж таки різні.

Активізація і неймовірна легалізація транскордонної співпраці в 1990-х роках стала можливою завдяки тому, що у Конституції України 1996 р. вперше обговорювались основні пріоритети формування місцевої ради у галузі міжнародного гуманітарного співробітництва. Один з них – це реалізація зовнішньополітичної програми самостій-

– Одеса» (вересень 2009 р. – жовтень 2010 р.). Результатом співпраці в цьому конкретному випадку стало не тільки підвищення рівня володіння мовою, а й розуміння, хоч і часткове, особливостей світосприйняття протилежних культур. Так склалося, що коло студентів, які відвідали різні міста-

Офіційний прийом в честь 20-річчя побратимських відносин Одеси та Регенсбурга. м. Одеса, 2010 рік

побратими в складі студентських делегацій і делегацій творчих колективів досить широке. Наприклад, в останні роки поїздки студентів історичного факультету ОНУ ім. І.І. Мечникова в місто-побратим Сегед стали регулярними. Всі учасники цих делегацій прониклися ще більшою любов'ю і розумінням до інших національностей як відвіданих ними країн, так і місцевих представників цих держав. Відчувши різницю культур і доброзичливе ставлення до себе в Угорщині, члени-делегацій стали більш толерантними як до угорців, яких в одеському регіоні не багато, так і до інших, більш чисельних груп національних меншин. Деякі навіть почали вивчати мови найбільш поширених етнічних груп, незважаючи на те, що однієї англійської було б достатньо для взаєморозуміння. Але ж ми знаємо, як приємно в іншій країні почути рідну мову, нехай і ламану.

Окрім популяризованого в СРСР і розвинутого в незалежній Україні побратимського співробітництва, в кінці 1990-х років стає поширеною нова форма співпраці – **«транскордонна співпраця»**. Причиною цього стало розширення глобалізаційних процесів у ХХ столітті, що впливало на економічну, соціальну і культурну сфери, зростала роль та відкривалися нові можливості транскордонного співробітництва регіонів. Увага даному виду співробітництва з боку вчених почала приділятися ще на початку минулого століття. Відомий французький економік і географ *Відаль де Бланш* у ро-

боті «Східна Франція» (1917 р.) одним з перших висунув ідею про створення зони взаємного співробітництва на спірній тоді території Франції та Німеччини – Ельзас і Лотарингія. Але ця ідея не стала одразу популярною. Однак, наприкінці 1940-х років практика транскордонного співробітництва, як складова частина інтеграційних процесів у Західній Європі, набула найбільшого розвитку. З метою повоєнної відбудови великі держави починали зближувати маленькі країни в невеличкі союзи і блоки.

Метою транскордонного співробітництва було подолання економічної та соціальної ізоляції прикордонних територій, а також примирення недавніх супротивників на рівні місцевих спільнот. Співробітництво громад і територій, розділених кордонами, переважною більшістю фахівців того часу вважалося однією з передумов прискорення процесу об'єднання континенту загалом.

Термін «транскордонне співробітництво» вперше було вжито в *Європейській рамковій конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (106 Мадридська конвенція) (European Outline Convention on Transfrontier Cooperation between Territorial Communities and Authorities)*, яка була підписана 21-23 травня 1980 року у Мадриді державами-членами Ради Європи. Метою Конвенції стали підтримка та полегшення укладання транскордонних угод між місцевими та регіональними властями в межах їхньої компетенції. В цих угодах може йти про розвиток територій, захист навколишнього середовища, регіональний розвиток, взаємну допомогу в надзвичайних ситуаціях і т. ін., а також про заснування транскордонних об'єднань місцевих властей. Як видно вже зі статті 1, *«Кожна Договірنا сторона зобов'язується підтримувати та заохочувати транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, які знаходяться під її юрисдикцією...»*. Згідно з Конвенцією, сторони-учасниці відшукують шляхи для подолання перешкод на шляху транскордонного співробітництва та створюють на національному рівні відповідні умови для влади, яка задіяна в подібне міжнародне співробітництво.

Підсилили дію Конвенції відкриті для підписання 9 листопада 1995 року в Страсбурзі Додатковий і 5 травня 1998 року Другий протоколи

до *Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями*. Так, рамкова Конвенція разом із протоколами становлять загальні правові засади співробітництва місцевих регіональних властей по різні боки кордонів у Європі. Протягом 1980 – 1990-х років ідеї закладені в цих документах отримали підтримку і подальший розвиток з боку міжнародних організацій і форумів.

Одне з найбільш узагальнених розумінь транскордонного співробітництва було висловлене в доповіді *«Сприяння транскордонному співробітництву: важливий чинник демократичної стабільності в Європі» Ганса-Мартіна Чуді* (Швейцарія) на 9-му засіданні Конгресу місцевих і регіональних органів влади в Європі (Страсбург, 4-6 липня 2002 рік): транскордонне співробітництво – розуміється як бі-, три- або багатостороннє співробітництво між місцевими та регіональними органами влади, що здійснюється у географічно суміжних територіях. Це стосується і територій, відокремлених морем.

Таким чином, *транскордонне співробітництво нашого часу* – це специфічна сфера зовнішньоекономічної, політичної, екологічної, культурно-освітньої та інших видів міжнародної діяльності, яка здійснюється на регіональному рівні, і яка, охоплюючи всі загальні її форми, відрізняється необхідністю та можливостями більш активного їх використання, а також низкою особливостей, а саме – наявністю кордону і необхідністю його облаштування, спільним використанням природних ресурсів і, відповідно, спільним вирішенням проблем екологічної безпеки, більш широким взаємним спілкуванням населення сусідніх держав та особистими зв'язками людей, значно вищим навантаженням на інфраструктуру.

Вища організаційна форма транскордонного співробітництва – **еврорегіон** – зародилася в країнах-засновницях Європейського Союзу наприкінці 1950-х років (Німеччина, Нідерланди). А в 1990-х роках концепція еврорегіонів знайшла своє практичне застосування і в країнах Східної та Центральної Європи. Рушієм цього стало фінансування Європейським Співтовариством в 1989 році ряду проектів у прикордонних регіонах, за допомогою яких можна було б посилити конкурентоспроможність регіонів та паралельно ліквідувати їх відсталість, а саме: *INTERREG, PHARE CBC, TACIS CBC, PHARE CREDO, MEDA, CARDS, LASE*.

INTERREG є найбільшою програмою громадських (місцевих) ініціатив ЄС щодо підтримки розвитку прикордонних регіонів країн-членів ЄС і деяких приморських територій. У період з 2000 по 2006 роки ця програма стала відома як **INTERREG III**, що забезпечує три напрями співпраці: транскордонне співробітництво, транснаціональне співробітництво і міжрегіональне співробітництво.

PHARE CBC – програма підтримки транскордонного співробітництва країн Центральної Європи, які межують з ЄС, яка почала діяти з 1994 року.

Іншими фінансовими інструментами ЄС стали програми **TACIS CBC** (охоплює прикордонні регіони Росії, України, Білорусії та Молдови), **MEDA** (для віддалених прикордонних регіонів країн не членів ЄС), **CARDS** (нова програма для західних Балканських країн), **LASE** (проект Асамблеї європейських прикордонних регіонів, мета якого проводити роз'яснювальну та інформаційно-рекламну роботу позитивної практики транскордонного співробітництва).

Отже, транскордонне співробітництво регіонів підвищило своє значення завдяки розширенню у XX – XXI столітті глобалізаційних процесів. Саме в цей період регіональна політика Європи перейшла від застосування механізмів ліквідації диспропорцій регіонального розвитку шляхом міжрегіонального перерозподілу ресурсів та мобілізації природно-ресурсного потенціалу територій і застосування принципу субсидарності. Такий підхід використали суміжні прикордонні регіони Європи, і від співробітництва за окремими транскордонними угодами, перейшли до співробітництва в рамках євро регіонів.

Так склалося історично, що **Одеська область** є єдиною в Україні областю, яка є дійсним членом 6 європейських регіональних організацій:

- **Асамблеї європейських регіонів**
- **Асоціації європейських прикордонних регіонів**
- **Робочої співдружності придунайських країн**
- **Конференції Приморських регіонів Європи**
- **Асамблеї європейських виноробних регіонів**
- **Євро регіона «Нижній Дунай».**

Яскравим прикладом транскордонної співпраці є те, що Одеська область є однією з **засновників і активних учасників євро регіона «Нижній Дунай»**. Угода про створення євро регіона була підписана 14 серпня 1998 р. в місті Галац (Румунія) на зустрічі керівників Одеської області, уїздів Галац, Тульча і Брейля Румунії, районів Кагул, Кантемір і Вулканешті Республіки Молдова.

«Нижній Дунай» – один з найбільших євро регіонів, який займає площу 53,3 тис. кв. км. з населенням майже 4 млн. мешканців. Цей євро регіон має сприяти розвитку багатостороннього, прикордонного співробітництва між прикордонними регіонами країн-засновниць. Довівши свою спроможність в якості надійного і перспективного партнера в рамках Асамблеї європейських регіонів і Робочої співдружності придунайських країн, Одеська область прокладає шляхи до співробітництва з Європейською Комісією і Європейським банком реконструкції і розвитку, які здатні прийняти реальну участь у вирішенні цілого комплексу проблем, які існують на Одещині.

Разом з тим, в Одесі сьогодні діє **8 генеральних консульств іноземних держав** (Грецької Республіки, Грузії, Китайської Народної Республіки, Республіки Болгарія, Республіки Польща, Російської Федерації, Румунії і Турецької Республіки), **1 консульство** (Респу-

Територія Євро регіону «Нижній Дунай»

**Засідання ради Єврорегіону «Нижній Дунай»:
м. Одеса, 2008 рік**

інститутів дозволяє великій кількості іноземців працювати і отримувати громадянство в Україні, навчатись і зберігати свою ідентичність, що в черговий раз свідчить про високий рівень толерантності в регіоні. І чим далі, тим кількість цих інститутів збільшується. А національно-культурні товариства між собою не ворогують, а тісно

бліка Молдова), **4 Почесних консульства** (Республіки Казахстан, Пакистан, Федеративної Республіки Німеччина, Південно-Африканської Республіки), **консульський представник Посольства Італійської Республіки**, велика кількість **національно-культурних товариств.**

Наявність цих

**Генеральний консул Польщі в Одесі Йоанна Стржельчик
на зустрічі в ОНУ ім. І.І. Мечникова (2010)**

співпрацюють. Дуже яскравим прикладом може бути співпраця вірменського, болгарського і польського культурних товариств. Представники цих національних меншин з задоволенням відвідують культурні заходи одне одного. І якщо, прибувши на культурний захід в болгарський культурний центр, вам буде здаватися що перед вами стоїть представник болгарської національності, не дивуйтеся якщо виявиться що це вірмен.

Крім вже існуючих інститутів транскордонної співпраці на Одещині, нині діюча адміністрація планує і робить все можливе зі свого боку для створення так званої **Вільної економічної зони в регіоні Нижнього Дунаю**. Її основними цілями виступають:

- забезпечення прискореного соціально-економічного розвитку і екологічної безпеки трьох країн;
- активізація транскордонної міжнародної і міжрегіональної співпраці;
- участь у реалізації планів створення міжнародних транспортних коридорів;
- стимулювання структурних перетворень в економіці шляхом залучення інвестицій;
- координація розвитку прикордонної інфраструктури;
- комплексний розвиток індустрії відпочинку, туризму і рекреації;
- оптимізація трудових і природних ресурсів.

Сподіваємося, що в майбутньому представникам місцевої влади, серед яких чимала кількість представників національних меншин, вдасться реалізувати ці плани. Сприяють цьому наступні умови:

- вигідне геополітичне положення уздовж однієї з найбільших трансєвропейських водних магістралей – ріки Дунай, яка завдяки відкриттю каналу «Дунай-Майн-Рейн» забезпечує вихід до Балтійського моря;
- схожі для прикордонних регіонів України, Румунії і Молдови природні і кліматичні умови, сприятливі для ведення високоінтенсивного сільського господарства, рибоводства, розвитку туризму і організації індустрії відпочинку і оздоровлення;
- близькість етнічного складу населення, відсутність мовних

бар'єрів, надмірність трудових ресурсів;

- велика віддаленість від центрів економічної і ділової активності своїх країн;

- спільні екологічні проблеми, основною з яких є забруднення Дунаю.

Отже, традиції транскордонної співпраці в Одеському регіоні закріпилися досить сильно і з часом лише міцнішають. В деякій мірі особливості регіону визначають його роль в процесі інтеграції України до Європейського Союзу. Реалізація стратегічного курсу України на інтеграцію в ЄС можлива лише за умови її активної участі в цьому процесі.

Альона Чебан